

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
БОРИСА ГРІНЧЕНКА ФАКУЛЬТЕТ
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА**

«Допущено до
захисту»: Завідувач
кафедри

образотворчого мистецтва
_____ Ольга
ШКОЛЬНА

Протокол _____ засідання
кафедри образотворчого
мистецтва
№ _____ від « _____ »
_____ 2025 р.

**СТЕПАНОВА ПОЛІНА
ОЛЕКСІЇВНА**

**ВТІЛЕННЯ КАЗОК Г.К. АНДЕРСЕНА У МИСТЕЦТВІ:
ХУДОЖНЬО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ**

Кваліфікаційна бакалаврська робота
зі спеціальності 023 «Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

**Керівник творчої
частини:**
Крюк Олександр
Олексійович,
старший викладач
кафедри образотворчого
мистецтва
**Керівник науково-
дослідної частини:**

Братусь Іван Вікторович,
кандидат філологічних
наук, доцент, доцент
кафедри образотворчого
мистецтва

Київ-2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....
.....

**РОЗДІЛ І. МИСТЕЦЬКА ОСНОВА ТВОРЧОСТІ Г. К.
АНДЕРСЕНА**
.....

- 1.1. Втілення казок Г. К. Андерсена у візуальних
мистецтвах.....
- 1.2. Художньо-стильові особливості творчості Г. К. Андерсена та
засоби їх ілюстрування.....
- 1.3. Символіка та образна система казок Г. К. Андерсена у
книжковій ілюстрації..

Висновки до першого
розділу.....

**РОЗДІЛ ІІ. ТВОРЧА РОБОТА «РУСАЛОНЬКА»: СТАДІЇ
ВИКОНАННЯ**

- 2.1. Вирішення стилістики, пошук композиції
- 2.2. Етапи створення цифрових ілюстрацій
- 2.3. Макетування ілюстрацій

ВИСНОВКИ.....
..... **СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ**
ЛІТЕРАТУРИ.....

ДОДАТКИ.....
.....

ВСТУП

Творчість Ганса Крістіана Андерсена є невід'ємною частиною світової літературної спадщини. Його казки давно вийшли за межі суто дитячого жанру та стали глибокими філософськими творами, що торкаються тем любові, самопожертви, боротьби між добром і злом. Завдяки багаточаровій символіці, виразним образам та емоційній глибині, твори Андерсена надихали митців різних культур та у різні епохи.

Казки письменника активно втілювались у різних видах мистецтва протягом двох минулих століть та у сучасності. Його твори інтерпретувались у різних галузях мистецтва : живописі, графіці, театрі, кінематографі, анімації, цифровому мистецтві. Візуальні адаптації його творів часто відображають культурні особливості часу, стилістичні пошуки митців та розвиток технологій у сфері мистецтва. Саме тому дослідження художньо-стильових особливостей втілення казок Андерсена у мистецтві є важливим для розуміння його впливу на культуру загалом.

У цій роботі розглядаються особливості інтерпретації казок Андерсена у візуальному мистецтві, аналізуються художні прийоми, що використовуються митцями, а також простежується еволюція ілюстративних традицій. Окрема увага приділяється авторському проєкту цифрових ілюстрацій до казки «Русалонька», що поєднує класичні мотиви та сучасні художні підходи.

Актуальність теми. На сьогоднішній день казки Ганса Крістіана Андерсена залишаються не просто літературною спадщиною, а живим джерелом натхнення для представників різних видів мистецтва — від традиційного живопису до найновіших цифрових практик. Їхній вплив не обмежується лише літературною сферою, адже ці твори містять глибокий символічний і філософський підтекст, що дозволяє художникам,

ілюстраторам, сценографам і кінорежисерам знаходити в них нові смисли та засоби вираження. Саме тому актуальність теми дослідження полягає у необхідності глибшого осмислення механізмів візуального переосмислення класичних казкових сюжетів у сучасному культурному контексті.

Об'єкт дослідження — художня інтерпретація казок.

Предмет дослідження — художня інтерпретація казок Ганса Крістіана Андерсена у різних видах візуального мистецтва.

Мета дослідження — Дослідити візуальну інтерпретацію.

Завдання:

1. Проаналізувати художньо-стильові особливості втілення казок Г. К. Андерсена у візуальному мистецтві, виявити закономірності та тенденції їхньої інтерпретації митцями різних епох.
2. Дослідити літературну основу творчості Г. К. Андерсена, визначити ключові теми, символіку та особливості його казок.
3. Розглянути історичний контекст розвитку дитячої літератури та ілюстрації, зокрема місце казок Андерсена у цьому процесі.

Проаналізувати вплив казок Андерсена на візуальне мистецтво, розглянувши приклади їхньої інтерпретації у живописі, графіці, театральному мистецтві та кінематографі.

Методологія і наукова новизна.

Методологічна база дослідження ґрунтується на використанні комплексу взаємодоповнюючих методів: мистецтвознавчого аналізу, порівняльного методу, семіотичного аналізу, аксіологічного підходу та елементів візуального аналізу. Історико-хронологічний метод дозволив простежити трансформацію образів у творах Ганса Крістіана Андерсена та їхню художню інтерпретацію впродовж різних історичних періодів. Застосування семіотичного методу надало змогу виявити глибинну символіку візуальних образів у творчості митців, що зверталися до казкових текстів.

У процесі роботи було здійснено аналіз символічної структури казок Андерсена та візуального переосмислення їх мотивів у комп'ютерній графіці. Особлива увага приділяється розкриттю тем «світла», «води», «відсутності» як ключових художніх концептів. На основі ілюстративного матеріалу розглянуто взаємодію літературного першоджерела й образотворчого ряду, що дає підстави стверджувати про поліфонічну сутність сучасної ілюстрації.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному мистецтвознавчому аналізі символічної природи казок Ганса Крістіана Андерсена крізь призму сучасної цифрової художньої практики. Вперше у межах академічного підходу розглянуто авторську серію цифрових ілюстрацій, у яких художні образи казок інтерпретуються через теми психологізму, трансцендентності та метафоричної повноти «відсутності». Творча частина дипломної роботи засвідчує можливість переосмислення класичних європейських мотивів у контексті сучасної української візуальної культури.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків і творчої частини. У першому розділі проаналізовано символіку та тематику казок Ганса Крістіана Андерсена, особливості їх художнього втілення в ілюстраціях різних епох, а також розглянуто можливості інтерпретації візуальних образів у цифровому мистецтві. У другому розділі окреслено послідовність роботи над авторським ілюстративним циклом, описано добір композиційних і колористичних рішень, графічних текстур, символів і методів цифрової візуалізації, здійснено аналітичний огляд етапів створення кожної роботи.

Практичне значення дослідження. Результати цього дослідження можуть бути використані в різних сферах мистецької діяльності та гуманітарних наук:

У мистецтвознавстві та культурології – матеріали дослідження можуть стати основою для подальших наукових розвідок про взаємозв'язок літератури та візуального мистецтва.

У художній практиці – дослідження може бути корисним для ілюстраторів, живописців, дизайнерів, сценографів та режисерів, які працюють із адаптацією літературних творів у візуальній формі.

У сфері освіти – матеріали можуть бути використані при викладанні курсів із мистецтвознавства, історії ілюстрації, культурології, графічного дизайну та цифрового мистецтва.

У виставковій та музейній діяльності – результати дослідження можуть слугувати основою для тематичних виставок, присвячених творчості Г.К. Андерсена та її візуальному втіленню.

У цифровому мистецтві та мультимедіа – аналіз сучасних тенденцій допоможе в створенні нових проєктів, що поєднують класичні казкові мотиви з новітніми технологіями (VR/AR, анімація, цифрові інсталяції).

Таким чином, дослідження має як теоретичну, так і практичну значущість, сприяючи глибшому розумінню процесів візуалізації літературного тексту у мистецтві різних епох і відкриваючи нові перспективи для подальших досліджень та творчих експериментів.

РОЗДІЛ 1

МИСТЕЦЬКА ОСНОВА ТВОРЧОСТІ Г. К. АНДЕРСЕНА

1.1. Втілення казок Андерсена у візуальних мистецтвах

Казки Ганса Крістіана Андерсена, данського письменника що народився у Данії в 1805 році, сповнені глибокого символізму, філософських підтекстів й психологічної глибини, стали невичерпним джерелом натхнення для митців різних епох по всьому світу. Незважаючи на звичне сприйняття казок як щось, що створено для дітей, назвати творчість Андерсена виключно дитячою аж ніяк не можна. Сам письменник протягом життя обурювався на те, що деякі люди неправильно сприймають його творчість, та у своєму щоденнику писав, що його казки він присвячує насамперед дорослим, а не лише самім дітям, які, на його думку, «до кінця розуміють лише другорядне, у той час як до кінця можуть розуміти лише дорослі». Не дарма його тексти були натхненням для численних ілюстрацій, картин, фільмів, анімаційних фільмів, театральних постановок, відеоігор та навіть архітектурних проектів. Багатогранність, унікальність та глибокий зміст літературної спадщини Г. К. Андерсена зумовлюють варіативність її інтерпретацій у залежності від домінуючої художньої парадигми, естетичних уподобань певної історичної доби або специфіки національно-культурного середовища. Різноманітні сфери мистецької діяльності активно звертаються до відомих всім з дитинства сюжетів, що відкриває поле для дослідження того як різні художники візуалізують складні теми цих казок.

Ранньою та фундаментальною формою візуалізації творів Андерсена виступає книжкова ілюстрація. Ще за його життя данські художники, зокрема Вільгельм Педерсен і Лоренц Фрьоліх, створили канонічні візуальні репрезентації його персонажів. Ці митці започаткували візуальні парадигми для наступних ілюстраторів, які, незважаючи на еволюцію художніх стилів і технік, зберігали орієнтацію на першоджерела.

Стилістика цих початкових ілюстрацій характеризувалася витонченою лінійністю, романтичною простотою та стриманою естетикою, що акцентували емоційну тональність тексту.

У ХХ столітті ілюстрування творів Андерсена набуло статусу знакового явища в книжковій графіці. Відомі митці, зокрема Артур Рекгем (Велика Британія), Кай Нільсен (Данія) та Густаф Тенггрен (Швеція–США), збагатили візуальні інтерпретації новими художніми смислами. Для ілюстрацій Артура Рекгема була характерна експресивна готична атмосфера, висока деталізація та значна емоційна насиченість. Натомість, ілюстрації Кая Нільсена відрізнялися орнаментальністю, декоративною стилізацією, де візуальна мова отримувала самостійну естетичну цінність. Важливо зазначити, що згадані художники створювали не лише ілюстративний супровід, а розгорнуті візуальні наративи, паралельні літературним текстам Ганса Крістіана Андерсена.

У контексті дослідження візуальних інтерпретацій літературної спадщини Ганса Крістіана Андерсена, представляється доцільним здійснити комплексний аналіз ілюстративного матеріалу, створеного художниками різних національних шкіл та хронологічних періодів. Такий компаративний підхід дозволить виявити еволюцію візуальних образів, простежити вплив культурних контекстів та індивідуальних мистецьких манер на інтерпретацію казкових наративів видатного данського письменника. Отже, візуальне втілення казок Андерсена у ХХ столітті стало важливою складовою книжкової культури, демонструючи розмаїття художніх підходів та інтерпретацій. Однак, традиція ілюстрування цих творів має значно глибше коріння, сягаючи часів самого письменника. Саме тоді з'явилися перші візуальні образи, що супроводжували його чарівні історії, закладаючи основу для подальшого розвитку цього напрямку.

Вільгельм Педерсен (1820–1859) займає особливе місце в історії візуального оформлення творів Ганса Крістіана Андерсена, будучи

визнаним першим офіційним ілюстратором його казкової спадщини. Їхня творча співпраця розпочалася у середині XIX століття, що було зумовлено нагальною потребою у візуальному супроводі перших ілюстрованих видань. Саме його графічна манера вперше надала усталені візуальні контури персонажам Андерсена, започаткувавши тим самим фундамент для подальших інтерпретаційних рішень у цій галузі.

Педерсен віддавав перевагу класичній графічній техніці, використовуючи переважно чорно-білу лінійну гравюру, виконану у форматі ксилографії. Його ілюстративні роботи відзначаються композиційною простотою, чіткою структурованістю та гармонійністю форм. Нерідко зображення персонажів розміщуються на нейтральному тлі, що сприяє концентрації уваги на їхніх емоційних проявах, жестикуляції та міміці. Створені ним образи Русалоньки, Дюймовочки, Стійкого олов'яного солдатика постають як доброзичливі, сповнені гуманізму істоти, яким водночас притаманні підкреслена скромність і зворушливість.

Візуальна стилістика Педерсена характеризується відсутністю надмірної декоративності; навпаки, його манера є стриманою, з акцентом на наративній функції ілюстрації. Він фіксує ключові сюжетні моменти, сприяючи глибшому візуальному сприйняттю описаних подій читачем. Ілюстрації Педерсена не домінують над текстовим матеріалом, а тактовно підсилюють його емоційну атмосферу.

Створена ним образна система значною мірою сформувала первинні уявлення публіки про казковий світ Ганса Крістіана Андерсена, а його роботи й донині зберігають статус канонічних в історії європейської книжкової графіки. Саме завдяки вагомому внеску Педерсена казки отримали своє перше візуальне втілення, яке стало своєрідною точкою відліку для наступних генерацій художників-ілюстраторів. Започаткована Вільгельмом Педерсеном традиція візуалізації казкових історій Андерсена

отримала свій подальший розвиток у творчості інших митців, кожен з яких привносив власне бачення та художню інтерпретацію до цього унікального літературного світу.

Густаф Тенгрен (1896–1970), шведсько-американський ілюстратор, відомий завдяки співпраці з Little Golden Books та залученню до анімаційних проєктів Disney, також звертався до візуалізації казок Г. К. Андерсена, зокрема "Дюймовочки" та "Дівчинки з сірниками". Його ілюстративні роботи характеризуються своєрідним синтезом скандинавської традиції та американської стилістики середини XX століття. У своїй творчості Тенгрен застосовував техніки акварелі та гуаші, що забезпечувало можливість відтворення плавних кольорних переходів та візуальної глибини. В ілюстраціях до "Дюймовочки" композиційні рішення часто базуються на низькій перспективі, що акцентує мініатюрність головної героїні відносно довкілля. Зображення персонажів розміщуються на нейтральному тлі з мінімальною кількістю деталей, що сприяє концентрації погляду на ключових елементах сцени. У візуалізації "Дівчинки з сірниками" композиції є більш статичними, з фокусом на емоційному стані персонажа, що підсилює драматизм оповіді. Для візуалізації "Дюймовочки" Тенгрен використовує насичену палітру з превалюванням теплих тональностей – золотистих, рожевих, зелених, що формує атмосферу казковості та легкості. На противагу цьому, в ілюстраціях до "Дівчинки з сірниками" домінують холодні кольори – сірий, синій, білий, які передають відчуття морозу, самотності та безвиході. Світлове рішення в його роботах має символічне значення: у "Дюймовочці" світло акцентує життєрадісність, тоді як у "Дівчинці з сірниками" – надію та духовне звільнення. У «Дюймовочці» Густаф Тенгрен зображує героїню як втілення чистоти та невинності, використовуючи образи квітів, комах і птахів для підкреслення її органічного зв'язку з природою. Ці елементи не лише визначають казкову атмосферу, а й символізують гармонію,

тендітність та красу світу, в якому існує Дюймовочка. Важливо зазначити, що в ілюстраціях до казок Г. К. Андерсена образи квітів, тварин і комах трапляються надзвичайно часто. Це зумовлено як самим сюжетом творів, так і глибокою естетичною схильністю автора до натуралістичних та символічних мотивів. Г. К. Андерсен особливо любив квіти і неодноразово використовував їх як метафори душевного стану, моральної чистоти, любові, вразливості або життєвого циклу. Квітка в його казках — це не просто ботанічний об'єкт, а поетичний символ, здатний уособлювати цілісні людські характери та емоції, що й було візуально втілено в ілюстраціях численних художників, зокрема й Тенгрена.

Аніматори різних країн також неодноразово зверталися до сюжетів Г. К. Андерсена, адаптуючи їх у формі мультиплікаційних фільмів і серіалів. Ці твори стали важливою формою візуальної інтерпретації казок, зберігаючи водночас літературну суть і вводячи нові художні акценти. Яскравим прикладом є американський анімаційний фільм «Русалонька» (1989) студії Walt Disney, який переосмислює оригінальну історію, надаючи їй більш оптимістичного звучання, з акцентом на любов і вибір. Ще одним прикладом є фільм «Дюймовочка» (1994) студії Warner Bros., зрежисований Доном Блутом, який передає казкову атмосферу через пісенні номери, насичену анімацію та казкову палітру кольорів, водночас адаптуючи сюжет під голлівудську аудиторію з щасливим фіналом. У Японії ж студія Tōei Animation створила повнометражний анімаційний фільм «Русалонька» (*Ningyo Hime*, 1975), який зберігає трагічний фінал оригіналу, демонструючи повагу до авторського задуму.

У межах вивчення аудіовізуальних адаптацій творчості Г. К. Андерсена важливим прикладом є датський мультиплікаційний серіал *The Fairytaler* (2003–2005), який презентує низку казок письменника в анімованому форматі. Особливістю цього проєкту є прагнення

максимально наблизитися до духу оригіналу: серіал зберігає літературну мову, наративну логіку й глибокі філософські акценти андерсенівських текстів. Такі епізоди, як «Дюймовочка», «Стійкий олов'яний солдатик» і «Дівчинка з сірниками», подаються в інтерпретаціях, що зберігають емоційно-смислову тональність першоджерел, опираючись на традиції європейського казкового наративу.

Візуальний стиль серіалу витриманий у техніці традиційної 2D-анімації з обережним використанням кольору: палітра є водночас виразною й стриманою, що створює візуальний баланс між сучасною естетикою і літературною культурою. Композиційна структура епізодів тяжіє до спокійного темпу, статичних або плавних сцен, що сприяє більш глибокому зануренню у сюжетні й емоційні пласти. У результаті *The Fairytaler* не лише адаптує тексти для нового глядача, а й демонструє, як сучасна анімація може виступати делікатним інструментом переосмислення класичної літератури, зберігаючи її смыслову цілісність.

Серед численних адаптацій казок Г. К. Андерсена існують і такі, що суттєво відходять від оригінального сюжету, переосмислюючи його в контексті сучасних цінностей та акцентуючи увагу не на зовнішньому конфлікті, а на внутрішньому світі персонажів — прикладом цього є анімаційний фільм «Крижане серце». «Крижане серце» (Frozen, 2013) виробництва Walt Disney являє собою вільну адаптацію мотивів казки Г. К. Андерсена «Снігова королева». Попри значні сюжетні відмінності від першоджерела, мультфільм зберігає ключові тематичні лінії – силу любові, емоційну ізоляцію, особистісну трансформацію та подолання внутрішньої крижаної відчуженості. Протагоністка Ельза постає як образ, що корелює з фігурою Снігової королеви, проте, на відміну від казкового антагоніста, вона репрезентована як багатогранна особистість, яка є носієм як дару, так і потенційної загрози.

У диснейській інтерпретації Снігова королева трансформується з зовнішнього уособлення зла на внутрішній конфлікт, пов'язаний зі страхом, самотністю та контролем над власними емоційними станами. Подібний підхід засвідчує зміщення акцентів у сучасному трактуванні класичних сюжетів: від протистояння добра і зла до розкриття психологічної складності персонажів. Крім того, мультфільм демонструє нову парадигму любові – не лише романтичної, а й сестринської – як домінуючої сили, здатної нейтралізувати магію холоду.

В межах вітчизняного мистецтвознавчого дискурсу особливої уваги заслуговує творчий доробок плеяди українських митців, серед яких окремою постаттю виокремлюється Владислав Єрко. Його візуальні інтерпретації «Снігової королеви» беззаперечно репрезентують еталонні зразки сучасної української графічної школи. Художник майстерно синтезує реалістичну вивіреність деталей, витончену взаємодію світлотіньових градацій, глибокий символічний підтекст та непересічну емоційну насиченість. Він свідомо дистанціюється від прямолінійного відтворення тексту, натомість розгортаючи самотню візуальну філософію твору, де кожен елемент набуває метафоричної значущості, запрошуючи глядача до власного осмислення. Його серія ілюстрацій до «Снігової королеви» здобула міжнародне визнання, а сам художник був нагороджений медаллю Андерсена.

Образотворче мистецтво також неодноразово ставало джерелом візуальних інтерпретацій казкової спадщини Г. К. Андерсена. Сюжети його творів, такі як «Русалонька», «Дівчинка з сірниками», «Снігова королева», «Гидке каченя», надихали багатьох митців на створення численних живописних полотен. У цих візуальних репрезентаціях художники часто фокусуються на психологічній амбівалентності персонажів, їхніх внутрішніх переживаннях, трагічному світобаченні та процесі самоідентифікації. У мистецькому дискурсі представлені як традиційні

підходи, що демонструють тяжіння до академічної школи, так і новаторські постмодерністські експерименти, які пропонують альтернативні прочитання відомих наративів.

Одним із показових прикладів живописної інтерпретації є художнє відтворення скульптури Едварда Еріксена «Русалонька». Попри її оригінальну форму, живописні копії часто експлуатують мотив морського середовища, холодну колірну гаму та контраст між тілесністю головної героїні та безмежністю водної стихії. Домінуючі блакитні й сірі тони передають відчуття емоційної ізоляції, самотності та водночас спокою, властивого внутрішнім рефлексіям. Композиційно образ Русалоньки представлений відокремлено, без зайвих елементів, що акцентує її розгубленість та внутрішню боротьбу.

Візуалізація образу Снігової королеви нерідко репрезентує алегорію емоційної холодності та недосяжності. У значній кількості живописних інтерпретацій, зокрема у творчості скандинавських художників початку ХХ століття, домінує холодна колірна палітра, варіюючись від сріблясто-білих до крижаних блакитних тонів. Композиційні рішення характеризуються симетричністю, геометричною виваженістю та чіткістю окреслених форм, що підкреслює непроникність і суворість цього персонажа. Однією з найбільш знакових візуальних репрезентацій образу Снігової королеви є ілюстрація британського художника Едмунда Дюлака «Снігова королева на крижаному троні» (англ. *The Snow Queen on the Throne of Ice*), виконана у 1911 році для антології «Казки Ганса Андерсена». У центрі візуальної композиції постає велична постать Снігової королеви, яка займає розкішний трон, майстерно висічений з крижаної брили. Її образ є уособленням холодної елегантності та емоційної відстороненості. Королева зображена в довгій, плавно спадаючій сукні, оздобленій деталями, що візуально корелюють зі сніжинками, а її голову вінчає корона, що формою

нагадує зірку. Оточують її масивні крижані утворення, які підкреслюють її домінацію над зимовою стихією.

У центрі візуальної композиції постає велична постать Снігової королеви, яка займає розкішний трон, майстерно висічений з крижаної брили. Її образ є уособленням холодної елегантності та емоційної відстороненості. Королева зображена в довгій, плавно спадаючій сукні, оздобленій деталями, що візуально корелюють зі сніжинками, а її голову вінчає корона, що формою нагадує зірку. Оточують її масивні крижані утворення, які підкреслюють її домінацію над зимовою стихією.

Тло ілюстрації наповнене вигадливими, майже фантасмагоричними візерунками, що формують атмосферу чарівності та відчуженості. Зазначені декоративні елементи є характерною ознакою стилю модерн (ар-нуво), у якому плідно працював Дюлак.

Окремо слід згадати картину «Андерсен читає казки дітям» (автор — Ганс Андерсен Брінкманн), де зображено момент усного оповідання. Це не просто побутова сцена — вона має глибокий культурний підтекст, символізуючи передачу мудрості, традиції, моральних орієнтирів. Теплі жовто-коричневі відтінки, м'яке розсіяне світло, симетрична композиція створюють атмосферу безпеки й затишку. Автор передає не лише зовнішню дію, а й глибинне значення — казка як засіб виховання й духовного єднання поколінь.

Театральне мистецтво, зокрема балет і опера, також активно залучає казкову спадщину Андерсена для сценічних втілень. Постановки, інспіровані його творами, характеризуються розкішним сценографічним оформленням, виразною візуальною образністю, застосуванням актуальних проєкційних технологій та динамічною хореографією. Балетна інтерпретація «Снігової королеви» представлена численними варіаціями на світовій сцені: від класичних постановок, де костюми та декорації

демонструють тяжіння до реалізму, до сучасних версій, що використовують мінімалістичні рішення, абстрактні форми та медіаефекти.

Окрім «Снігової королеви», театри часто звертаються до таких творів, як «Русалонька», «Дівчинка з сірниками», «Гидке каченя» і «Дюймовочка». Наприклад, опера Ганса Вернера Генце за мотивами «Дівчинки з сірниками» подає цю історію через призму сучасної соціальної критики, посилюючи драматизм музикою експресіоністського характеру. Театральні постановки «Русалоньки» нерідко інтерпретують головну героїню як символ жертвовної любові, де хореографія відображає водну пластику, а сценографія базується на грі світла, напівпрозорих тканинах та флуоресцентних ефектах, що імітують підводний світ.

У багатьох сучасних сценічних версіях казок Андерсена застосовуються цифрові технології: проєкційне мапінгування, інтерактивне світло, віртуальні декорації. Це дозволяє поєднати традиційні театральні засоби з новітніми мультимедійними підходами, що сприяє глибшому емоційному зануренню глядача в сюжет. Зокрема, у постановках для дитячої аудиторії часто використовуються елементи лялькового театру, а також персонажі-аніматроніки, які взаємодіють з акторами в реальному часі.

Сучасні цифрові технології відкривають перед нами безмежні перспективи для візуалізації чарівного світу Андерсена. Завдяки інтерактивним книгам, доповненим та віртуальній реальності, відеоарту та цифровим інсталяціям ми можемо по-новому переживати улюблені історії, буквально занурюючись у їхню атмосферу. У цьому контексті глядач перестає бути стороннім спостерігачем, перетворюючись на активного учасника казки, що, безумовно, розширює горизонти для її розуміння та інтерпретації.

Тож виходить, що цифрове мистецтво не просто переносить казки Андерсена на екрани наших гаджетів. Воно пропонує нам зовсім інший рівень спілкування з цими історіями. Технології віртуальної та доповненої реальностей створюють ніби живу книгу, де слова набувають об'єму, простору, плину часу та руху. Це відкриває нові шляхи для того, щоб ми могли по-справжньому відчувати класичні історії, зробити їх чимось глибоко особистим для кожного з нас.

Окрім звичних нам форм візуалізації, оповіді Г. К. Андерсена дедалі частіше бувають інтегровані в простір сучасної популярної культури, знаходячи своє відображення в коміках, відеоіграх, артбуках та навіть інтер'єрному дизайні. Майстри татуювання, художники-модельєри та цифрові ілюстратори по всьому світу досі втілюють образи Андерсена у своїх сферах творчості, що показує актуальність його сюжетних мотивів.

Отже, літературна спадщина Ганса Крістіана Андерсена отримала свою репрезентацію у всьому діапазоні візуальних мистецтв — від традиційної книжкової графіки до новаторських мультимедійних розробок. Їхня значна символічність, етична насиченість та емоційна інтенсивність зумовлюють безперервний інтерес з боку митців і сприяють перманентному виявленню новітніх граней у відомих літературних творах.

1.2. Художньо-стильові особливості творчості Андерсена та засоби їх ілюстрування.

Творчість Ганса Крістіана Андерсена характеризується унікальною стилістичною манерою, що вирізняє його серед інших казкарів та зумовлює полісемантичність, емоційну насиченість і глибокий символізм його літературних творів. Його казки містять складні філософські підтексти, моральні колізії та значну емоційну амплітуду, що слугує джерелом натхнення для різноманітних видів мистецтва. Візуальні адаптації його творів у живописі, графіці, ілюстрації, театрі, кінематографі та цифровому

мистецтві відображають ключові художньо-стильові особливості, притаманні його письмовій спадщині.

Однією з визначальних рис стилю Андерсена є його ретельна увага до деталей та формування яскравих, експресивних образів. Його персонажі репрезентують собою не лише умовні фігури, а складні індивідуальності з розгалуженим внутрішнім світом, що переживають спектр емоцій, здійснюють вибір, зазнають страждань та прагнуть до особистісних змін. Ця глибока психологічна розробка характерів знаходить свою візуалізацію в мистецтві через складні колористичні рішення, деталізовані композиції та емоційно насичену атмосферу. Наприклад, в ілюстраціях Владислава Єрка до «Снігової королеви» застосовано холодні, кришталево чисті відтінки, що передають відчуття самотності та містичної відстороненості, які є лейтмотивом зазначеного твору.

Іншою вагомою стилістичною особливістю є поєднання реалістичних і фантастичних елементів. Андерсен часто інтегрує у свої наративи чарівні мотиви, однак вони не є самоціллю, як у класичних казкових оповідях, а виконують функцію метафори внутрішніх трансформацій персонажів. Ця характеристика активно використовується в художній інтерпретації його творів. Зокрема, у сценографії балету «Снігова королева» реалістичні декорації поєднуються з фантасмагоричними світловими ефектами, що візуалізують межу між дійсністю та уявним світом.

У межах візуального втілення казок Г. К. Андерсена колористика відіграє ключову роль як засіб емоційного моделювання образів. Вибір палітри в ілюстраціях і живописі, натхненних його творами, часто ґрунтується на глибокому розумінні драматургії та внутрішньої символіки тексту. Одним із найпоширеніших прийомів є контрастне поєднання теплих і холодних відтінків, що створює візуальну опозицію між поняттями світла й темряви, добра і зла, надії й втрати. Особливо показовими у цьому сенсі є ілюстрації Кая Нільсена до «Русалоньки», виконані в м'якій, акварельній

гамі. Художник використовує пастельні, делікатні тони для передачі емоційної тендітності та ліричного смутку, які пронизують наратив.

Одним із визначальних стилістичних чинників у візуалізації казок Андерсена є символічна насиченість образного ряду. Його тексти сповнені метафор, що перевершують буквальне сприйняття подій і персонажів. У цьому контексті особливо показовою є казка «Гидке каченя», де сюжет трансформації головного героя слугує алегорією внутрішнього дозрівання та усвідомлення власної ідентичності. У візуальному мистецтві цей мотив інтерпретується через образи світла, води, віддзеркалення — елементів, що символізують зміну, очищення та оновлення. Часто композиції вибудовуються таким чином, що персонаж розміщується серед віддзеркаленої водної поверхні або оточений м'яким сяйвом, яке на рівні візуального коду символізує духовне оновлення, просвітлення, зміну внутрішньої ідентичності. Такий підхід дозволяє глядачеві не просто споглядати сюжетну лінію, а співпереживати й розпізнавати глибший зміст — пошук себе, подолання відчуження та набуття гідності.

Ще однією ключовою рисою, що відчутно формує візуальну парадигму творів Г. К. Андерсена, є домінування теми смутку, втрати й душевної вразливості. На відміну від традиційної європейської казкової моделі, де історії часто мають гармонійний і щасливий фінал, андерсенівські наративи нерідко завершуються відкритим або трагічним фіналом, наповненим самопожертвою, нездійсненою мрією або смертю. Цей емоційний регістр активно втілюється у візуальному мистецтві через м'яку тональність палітри, переважання пастельних і приглушених відтінків, розмитість форм і глибоку гру світла та тіні, які не лише ілюструють події, а й емоційно поглиблюють сенс.

Таким чином, художні адаптації творів Андерсена функціонують не просто як ілюстрації до тексту, а як самостійні емоційно-філософські висловлювання. Вони транслиують внутрішній світ персонажів, розкриваючи його через колористику, композицію, фактуру та світлотіньові контрасти. Це дає змогу глядачеві зануритися в образну систему казки й пережити її на естетичному й екзистенційному рівнях.

Візуальне мистецтво також експлуатує характерний для Андерсена прийом гри з перспективою. У багатьох його творах наративна оптика зміщена до незвичної точки зору персонажа: мініатюрна Дюймовочка сприймає довкілля як грандіозний та загрозливий простір, Русалонька споглядає людський світ з морських глибин, нерухомий олов'яний солдатик спостерігає за всесвітом зі своєї статичної позиції. Ця особливість знаходить відображення в художніх ілюстраціях, де персонажі зображуються у контрасті з масштабними просторами або масивними деталями, що акцентує їхню вразливість та самотність.

Художньо-стильові характеристики творчості Андерсена в мистецтві формуються завдяки деталізованій психологічній розробці персонажів, символізму, колористичним рішенням, грі з перспективою, синтезу реального та фантастичного. Завдяки цим аспектам його казки зберігають візуальну виразність та продовжують надихати митців у різних мистецьких галузях, від класичної ілюстрації до цифрового мистецтва й анімації.

Художньо-стильові особливості творчості Андерсена також проявляються у використанні простору та композиції у візуальному мистецтві. Чимало ілюстраторів та живописців, створюючи образи за мотивами його казок, свідомо акцентують ізолюваність персонажів або їхню взаємодію з оточуючим середовищем. Це сприяє передачі відчуття самотності, випробувань або, навпаки, єднання з природою, що є

ключовими темами в казках Андерсена. Наприклад, у сценах з «Русалоньки» художники часто зображують її на тлі безмежного моря, що візуально підкреслює її відчуженість як від підводного, так і від людського світів.

У процесі художнього осмислення казок Г. К. Андерсена особливе значення надається образу світла, який виконує не лише естетичну, а й глибоко символічну функцію. У багатьох візуальних адаптаціях авторських наративів світло постає як ключовий засіб вираження духовного прозріння, надії та внутрішньої теплоти. Одним із найбільш промовистих прикладів є інтерпретації новели «Дівчинка з сірниками», де м'яке світло полум'я, зображене в темному контрастному середовищі, слугує уособленням скороминущого щастя та, водночас, переходу в іншу екзистенційну реальність. У художніх ілюстраціях цей мотив часто реалізується через інтенсивну гру світлотіні, застосування ефекту світлового акцентування на обличчі персонажа або джерелі світла, що дозволяє максимально підкреслити драматизм сцени, крихкість надії та емоційне напруження моменту.

Аналізуючи стилістичні особливості ілюстративної традиції, що розвивалась на основі творів Андерсена, можна прослідкувати її поступову еволюцію під впливом змін естетичних парадигм. У роботах художників XIX століття, які творили в руслі романтизму, переважали детально пророблені, елегантні композиції, характерні для класичної літографії. Такий підхід передбачав точну передачу емоційної атмосфери за допомогою витонченої лінії, ретельної штриховки та природного освітлення.

У XX столітті, із приходом модерністських і символістських тенденцій, візуальна мова змінилася: домінантними стали стилізовані форми, емоційно насичена колористика та узагальнені композиційні схеми. У сучасній ілюстративній практиці спостерігається тенденція до

переосмислення казкових сюжетів через метафоричну призму, де особливе місце посідає образ світла як засіб виявлення внутрішнього емоційного стану персонажів. Такий підхід виявляється в численних візуальних інтерпретаціях, що відходять від прямого зображення до символічного відтворення психологічних процесів. Світло у цих композиціях виконує функцію не лише фізичного явища, а насамперед концептуального акценту, який структурує наративну логіку зображення.

Показовим прикладом такого методу є ілюстрації Кая Нільсена, в яких світлотіньові контрасти поєднуються з витонченими орнаментальними мотивами та декоративною стилізацією. Візуальна мова митця характеризується високим ступенем графічної виразності та естетичної продуманості, що формує глибоко атмосферне середовище. Його художній стиль не лише відображає зміст літературного тексту, а й трансформує його, надаючи нових сенсових конотацій завдяки ретельно вибудованій композиційній структурі, де кожна деталь є носієм метафоричного навантаження.

У цьому контексті використання світла набуває особливого значення: воно не лише формує емоційний фон, а й акцентує увагу на ключових аспектах внутрішнього світу героїв, підсилюючи драматичну напругу або, навпаки, передаючи відчуття просвітлення, надії чи трансцендентного досвіду. Таким чином, у процесі ілюстрування творів Г. К. Андерсена, образ світла виконує функцію візуального коду, який дозволяє художнику реалізувати філософську та емоційну глибину оригінального тексту з урахуванням естетичних парадигм конкретного історико-культурного періоду.

У сучасному візуальному мистецтві, зокрема в цифровій ілюстрації, спостерігається активне звернення до творчості Ганса Крістіана Андерсена. Сучасні художники та ілюстратори дедалі частіше використовують

найновіші досягнення цифрових технологій для глибшого і багатовимірного відтворення атмосфери його казок. Завдяки таким інструментам, як тривимірна графіка (3D-модельовання), віртуальна (VR) та доповнена реальність (AR), митці отримують змогу не лише відтворити візуальний образ літературного твору, але й сформувати повноцінне занурення глядача в художній світ.

Цифрові художники, зокрема Джоні Дар (Johnny Dar), Рефік Анадол (Refik Anadol) або група TeamLab, створюють інтерактивні інсталяції, у яких глядач може не лише спостерігати, а й фізично взаємодіяти з художніми елементами. У таких проєктах персонажі казок оживають у реальному часі, реагують на рух або голос користувача, що трансформує процес сприйняття твору в емоційно насичену, багатоканальну комунікацію. Наприклад, інсталяції в стилі *immersive experience*, натхнені сюжетами «Снігової королеви» або «Дикої лебеді», дають змогу не лише спостерігати за казковим світом, а й буквально відчувати холод північного вітру чи ніжність лебединих крил через звукові, візуальні та тактильні ефекти. У таких цифрових казкових світах особливу роль відіграють звук, колір, динаміка та освітлення – вони створюють відчуття справжньої присутності всередині історії, викликаючи у нас сильні емоції. Цікаво, що сюжет тут не є чимось застиглим – ми можемо потрапити в цей простір з різних боків, досліджуючи його так, як нам заманеться. Це робить кожен досвід унікальним, щось на зразок того, як ми сприймаємо сучасне мистецтво, де кожен бачить щось своє.

Інший приклад — виставковий проєкт Hans Christian Andersen's Fairy Tale World in VR, організований у Данії за підтримки музею Н. С. Andersen Hus в Оденсе. Там глядач може віртуально опинитися у світі Дюймовочки чи Русалоньки: досліджувати масштабований ландшафт, відчувати себе в ролі мініатюрної істоти, подорожувати всередині квітки або плисти річкою повз жаб, метеликів і птахів.

Ця інтеграція технологічних інновацій у художній процес відкриває нові горизонти персоналізованого естетичного досвіду. Вона надає можливість поглибити емоційне сприйняття твору, забезпечити сенсорну залученість глядача та сформувати індивідуальну траєкторію «прочитання» візуального наративу.

Художньо-стильові риси творчої інтерпретації Андерсенових казок у візуальному мистецтві залишаються глибоко символічними, експресивними та метафоричними. Типовими є візуальні прийоми гри світла і тіні, контрастності колористичних рішень, а також поєднання елементів реальності з фантастичними формами. Природні стихії — вода, вітер, лід, вогонь — виступають як метафоричні маркери внутрішнього стану персонажів, розкривають психологічну напругу або моральний підтекст сюжетів.

Усе це зумовлює постійну актуалізацію Андерсенової спадщини в сучасному мистецькому просторі. Його твори продовжують слугувати невичерпним джерелом креативного натхнення, надаючи художникам нові можливості для експериментів у формі, змісті та техніці. Візуальне прочитання казок Андерсена в умовах сучасних технологій набуває нових змістових шарів, сприяє розвитку мультимедійної культури та збагаченню візуальної мови ХХІ століття.

1.3. Символіка та образна система казок Андерсена у мистецтві

Казки Ганса Крістіана Андерсена посідають особливе місце у світовій літературі не лише завдяки своїй емоційній глибині, а й завдяки високому рівню символічного мислення, яке лежить в основі побудови їхніх сюжетів та образної системи. Символіка в його творах виконує не лише допоміжну функцію при передачі змісту, а виступає як складна художня структура, що визначає семантичну архітектуру тексту, а також формує його культурне, філософське та емоційне наповнення.

Особливість символіки Андерсена полягає в її багаторівневості, здатності до широкої інтерпретації, що робить його твори відкритими до численних візуальних адаптацій у різних мистецьких напрямках — від класичного станкового живопису до театральної сценографії, кінематографа, ілюстрації та цифрового мистецтва. Кожен образ, кожен предмет або природне явище у його казках може виступати метафорою, втіленням духовного досвіду персонажа або навіть узагальненою формулою людської долі. Саме тому творчість Андерсена набуває універсального характеру й має високий художній потенціал для візуального втілення в різних епохах і культурах.

Одним із найвідоміших ілюстраторів початку XX століття є Артур Рекгем (1867-1919). Його стиль суттєво вплинув на візуальне сприйняття європейської літературної класики. Ілюстрації Артура Рекгема до казок Г. К. Андерсена вирізняються поєднанням готичної стилістики, символізму та тонкої психологічної виразності. Рекгем надавав перевагу приглушеним кольорам, витонченій графіці та складній лінії, створюючи образи, сповнені тривоги, загадковості й внутрішньої напруги.

У його трактуванні казки Г. К. Андерсена постають як глибоко драматичні та навіть трагічні історії, де магічне і реальне не існують окремо, а переплітаються у щільному образному просторі. Ілюстрації до «Русалоньки», «Стійкого олов'яного солдатика» чи «Снігової королеви» вирізняються складною композицією, увагою до деталей та використанням світлотіні як емоційного інструмента. Його роботи не лише візуалізують сюжет, а й додають до нього нові смисли, роблячи акцент на трагічності, самопожертві й символічній глибині образів.

Ілюстрації Артура Рекгема до казок Г. К. Андерсена вирізняються багатозначною символікою, що є невід'ємною частиною їхньої художньої мови. Митець не лише відтворює сюжетні епізоди, а й занурює глядача у

світ метафор, психологічних алюзій та емоційної напруги, які зчитуються через колір, композицію та деталь.

Один із характерних прийомів Рекгема — **використання тіні й темної палітри** як засобу емоційного загострення. У багатьох його роботах темрява не просто контрастує зі світлом, а символізує внутрішні страхи, самотність або духовну боротьбу персонажа. Таке рішення особливо помітне в ілюстраціях до «Снігової королеви», де холодна порожняча фону підкреслює ізоляцію й психологічну відстороненість героїв.

Одним із провідних символів у казках Андерсена є **вода** — багатозначна і багатофункціональна стихія, яка водночас є символом початку, джерелом життя, простором трансформації та стихією, пов'язаною з глибинними психологічними процесами. У структурі образів вода функціонує як середовище духовного пошуку, випробувань і змін, як межа між різними реальностями: дитинством і дорослістю, природним і соціальним, безпекою та ризиком.

У візуальному мистецтві цей конфлікт передається **через тонке опрацювання контрасту форми і кольору**. Вода в зображеннях часто представлена у вигляді хвилястих, розмитих ліній, м'якої фактури, прозорих текстур, що імітують рух і плинність. Її зображують у кольорах, які підкреслюють її глибину і невизначеність — бірюзовий, сапфіровий, індиговий, фіолетовий. Таке колористичне рішення надає сцені містичного характеру, створює ефект занурення в іншу реальність — таку ж тендітну і непевну, як і мрії самої героїні.

У ілюстраціях Артура Рекгема до казки «Русалонька» водна стихія — це не лише середовище, а метафора внутрішньої глибини, жертви, плинності часу.

У казці «Русалонька» саме **море** постає одночасно як простір первинного існування й символ утримання. Це середовище, де героїня

відчуває себе приналежною до світу, але водночас саме з нього вона прагне вирватися. У цьому контексті вода стає символом амбівалентності: з одного боку — захисту, безпеки, стабільності; з іншого — обмеження, самотності, нездатності досягти бажаного. Суша ж, навпаки, символізує прагнення до нового, до реалізації ідеалу, до духовного зростання, але ціною болю та втрати. Такий контраст відображає глибинну психологічну колізію: пошук сенсу життя і любові як внутрішній порив, який не завжди має щасливий фінал.

Значну увагу до символізму демонструють ілюстрації британського художника Кристіана Бірмінгема (1961-?), зокрема у візуальному оформленні казок Г. К. Андерсена. Ілюстрації Кристіана Бірмінгема до «Русалоньки» вирізняються глибокою символікою, зокрема в зображенні води та моря, які виступають не лише фоном, а й активними учасниками наративу. Бірмінгем використовує м'які пастельні тони та делікатну гру світла, щоб передати емоційний стан героїні та її внутрішній світ.

Вода в ілюстраціях Бірмінгема символізує глибину почуттів, невизначеність та трансформацію. Море постає як простір свободи та водночас ізоляції, що відображає внутрішній конфлікт Русалоньки між бажанням належати до світу людей і неможливістю повністю залишити своє підводне походження. Це візуальне рішення підкреслює тему самопожертви та пошуку ідентичності, що є центральною у творі Андерсена.

Крім того, використання світла та тіні у водних сценах створює атмосферу мрійливості та меланхолії, що підсилює емоційний вплив ілюстрацій на глядача. Таким чином, вода та море в роботах Бірмінгема не лише ілюструють сюжет, а й служать потужними символами внутрішнього світу героїні та її духовного шляху.

Натомість **сцени суші** — замку принца, балу, королівського саду — зазвичай зображаються з чіткішою лінією, стабільною геометрією,

теплішими тонами. Проте навіть у цих сценах художники залишають відчуття відчуження: персонаж не зливається з середовищем, її фігура контрастує з простором, підкреслюючи її внутрішню незгоду з новою реальністю. Таким чином, візуальна інтерпретація казки підсилює літературну метафору — пошук себе між двома світами.

Кристиан Бірмінгем у своїх ілюстраціях до «Русалоньки» надає символу суші особливого значення як метафорі трансцендентного прагнення, недосяжної мети й духовного конфлікту. Суша в його ілюстраціях зображується як світлоносний горизонт, віддалений і майже ефемерний, що підкреслює її значення як бажаного, але небезпечного простору — символу межі між світом природного й світом людського.

У сценах, що зображують світ суші — королівський палац, бали, сади або внутрішні інтер'єри, — художники зазвичай використовують чіткіші лінії, геометрично врівноважені композиції та теплу кольорову гаму. Проте навіть у таких гармонійних образах зберігається елемент психологічного дисонансу: героїня лишається відокремленою від навколишнього середовища, її силует контрастує із фоном, візуально підкреслюючи її емоційну відчуженість і внутрішній конфлікт з новою реальністю. Таким чином, образний лад ілюстрацій актуалізує ключову ідею оригінального літературного тексту — тему пошуку власної ідентичності між двома світами.

В ілюстративному доробку Крістіана Бірмінгема до казки «Русалонька» образ суші постає як глибоко символічний: це не лише фізичний простір, а візуальний знак трансцендентного прагнення, метафора високої, майже недосяжної мети. Земля зображується як освітлений горизонт, часто розташований у верхній частині композиції, або як далекий простір, обрамлений елементами моря й неба. Вона не має чітких географічних характеристик, її образ є радше узагальненою мрією головної

героїні — місцем, де вона сподівається здобути кохання, душу й людську гідність.

Колористичне рішення також посилює цю ідеалізацію: якщо підводний світ Бірмінгем подає через насичені відтінки синього, бірюзового, індиго, то суша постає в теплій палітрі — бежевій, рожево-золотій або перламутровій. Цей колірний антагонізм підкреслює контраст між звичним, але обмеженим підводним світом та небезпечним, проте привабливим простором людського буття.

У художній практиці XX–XXI століть символіка води в андерсенівських текстах набуває нових сенсів. Вода дедалі частіше інтерпретується як метафора жіночності, внутрішньої сили, прихованого болю та трансформації. У цифрових інтерпретаціях художники активно застосовують прозорі шари, світлові ефекти, ілюзію глибини, що дозволяє передати психологічний стан персонажа через пласти візуального середовища. Вода постає не лише як фізичне середовище, а як дзеркало внутрішніх змін.

Окремий пласт образної системи — тема метаморфози: Русалонька втрачає голос, змінює форму, залишає свій рідний світ. Цей процес болісний, але неминучий для досягнення особистісної повноти. У художньому трактуванні це візуалізується через поступову зміну кольорів, трансформацію хвоста в ноги, або розчинення фігури у світлі чи воді. Такі зображення не лише ілюструють сюжет, а й додають глибину філософським темам — самопожертви, становлення, духовного очищення.

Таким чином, вода в андерсенівській образній системі виконує роль багатозначного символу. Вона уособлює не лише природну стихію, а й морально-психологічний простір, що віддзеркалює ключові переживання героїв. Саме тому образ води залишається вагомим композиційним і

смісловим елементом у живописі, книжковій графіці, сценографії та цифровому мистецтві. Завдяки своїй символічній ємності, він дає змогу художникам актуалізувати вічні теми у нових візуальних формах, а глядачам — глибше зануритися в емоційний світ твору.

Найбільш символічно й емоційно насичене використання світла спостерігаємо у казці «Дівчинка з сірниками». Тут воно постає не просто як джерело освітлення, а як інструмент надії та духовного переходу. Кожен спалах сірника у творі — це короткочасне явище, яке водночас є фізичним теплом і проявом внутрішнього бачення дівчинки. Її мрії, бажання, спогади й уявлення про щастя втілюються саме у світлі цих сірників. Таким чином, світло виступає метафорою внутрішнього світу героїні, її здатності до уяви, до переживання краси навіть в умовах крайньої соціальної й фізичної ізоляції. Згасання кожного спалаху є актом втрати, а остаточне світло — актом перетину між світами, символом смерті, яка водночас подається не як трагедія, а як визволення, очищення, повернення до любові (зустріч із бабусею).

У мистецтві, що ілюструє чи адаптує цю казку, світло набуває композиційної й концептуальної домінантності. У живописі, графіці, сценографії та кінематографії образ вогника, що освітлює обличчя дівчинки в темряві, формує візуальний центр сцени. Цей прийом слугує не лише емоційним акцентом, а й візуалізує межу між двома просторами — темрявою реальності й світлом уяви. В ілюстраціях до «Дівчинки з сірниками» часто використовується прийом локального освітлення: навколо джерела світла — теплі відтінки жовтого, помаранчевого, золотистого, у той час як усе навколо потопає в холодній синьо-чорній гамі. Такий контрастний колірний баланс створює ефект внутрішньої боротьби між холодом реального світу й теплом духовного буття.

Особливо чітко ця концепція простежується в анімаційних адаптаціях. Студія Disney, яка адаптувала численні класичні казки, хоч і не створила повноцінного фільму за «Дівчинкою з сірниками», проте в інших роботах (зокрема у «Русалоньці») активно застосовує візуальну поетику світла як символу душі, свободи, надії. Теплі кольори, м'які розмиті градієнти, саяливі обводки навколо персонажів — це візуальні коди, що виникли під впливом класичних сюжетів, зокрема андерсенівських. Світло в таких роботах не лише висвітлює сцену, а «оживляє» її: воно формує атмосферу, визначає емоційний тон, веде глядача за оповіддю.

Візуальне мистецтво також активно використовує **метафору «священного сяйва»**, яка присутня в літературній основі твору. У багатьох ілюстраціях дівчинка зображується з м'яким ореолом світла, що оточує її голову чи руки — це навмисне цитування іконографічного канону (образу святості), який переосмислюється в контексті дитини, позбавленої дому й захисту, але наділеної глибоким духовним світом. Таким чином, художники підкреслюють думку Андерсена про **святість дитячої невинності, сили уяви й віри**, що вищі за соціальні обставини.

У цифрових інтерпретаціях — зокрема, у форматі **ілюстрації, створеної комп'ютерною графікою** — образ світла розкривається ще глибше завдяки технологічним можливостям. Використання світлових пензлів, ефектів блиску, розсіювання, напівпрозорих шарів дозволяє передати не лише джерело світла, а й **його взаємодію з простором і тілом персонажа**. Цей прийом створює ефект об'ємності, психологічного напруження, драматичності. Цифрова палітра дозволяє плавно переходити від тіні до світла, від реального до уявного, чим посилюється символічна глибина сцени.

У **театральному мистецтві** світло також слугує провідним засобом семантичного моделювання простору. У сценографії за мотивами «Дівчинки з сірниками» (наприклад, у камерних балетах або драматичних

постановках) освітлення нерідко є єдиним змінним елементом сцени, який створює динаміку та визначає емоційний перебіг. Локальні джерела теплого світла контрастують із холодним, майже індустріальним фоном, що формує простір емоційної напруги та споглядальності.

Символіка світла у творах Андерсена, зокрема в «Дівчинці з сірниками», у візуальному мистецтві розкривається як **універсальний художній код**, що поєднує текст і зображення, зміст і емоцію, зовнішній жест і внутрішній стан. Воно несе в собі архетипну функцію — як світло істини, любові, віри та надії — та водночас індивідуальну, контекстуальну, залежну від культурної, історичної або технологічної інтерпретації.

Отже, світло у творчості Ганса Крістіана Андерсена — це не лише візуальна деталь чи художній прийом. Це **універсальна метафора**, яка виявляє глибини людського духу, відкриває нові горизонти інтерпретації та служить містком між літературним і візуальним, між матеріальним і духовним. Завдяки багатству символічних значень і високій емоційній чутливості, світло як образ залишається одним із найвпливовіших і найпотужніших у візуальному трактуванні творів Андерсена.

У казці «Снігова королева» образ криги має подвійне значення: він виконує не лише функцію художнього середовища, але й виступає метафорою емоційної замкненості, духовної холодності, втрати чуттєвості. Візуальні митці передають цю ідею через колористичні та композиційні засоби — перевагу холодних відтінків (сріблястого, блакитного, білого з домішками сірого), геометрично жорсткі форми, різкий контраст світла й тіні. У сценографії театру ця образність посилюється за допомогою матеріалів — прозорих тканин, дзеркальних і блискучих поверхонь, світлових ефектів, що імітують кришталеву структуру льоду. Така естетика створює візуальне враження стерильного, відчуженого простору, що підкреслює відсутність емоційної теплоти в світі Снігової королеви.

Герої творів Ганса Крістіана Андерсена часто є алегоричними уособленнями внутрішніх психологічних процесів. Зокрема, образ Гидкого каченяти символізує шлях до самоприйняття, внутрішній конфлікт між уявленням про себе та зовнішньою оцінкою. У візуальному мистецтві це підкреслюється контрастом між кольорами (темні, сіро-чорні тони каченяти та сяюча білизна лебедя), просторовою ізоляцією персонажа, його відчуженням у середовищі інших. Композиційні рішення — розміщення фігури на периферії, зменшення масштабу, акцент на виразі самотності — підсилюють драматизм цього образу.

Інший символічно навантажений персонаж — Стійкий олов'яний солдатик, уособлення мужності, витримки та вірності. У графічних і живописних творах він часто має статичну позу, що нагадує скульптуру, а його образ передається через темну, насичену палітру — відтінки синього, зеленого, бордового. Вираз обличчя — спокійний, зосереджений — візуалізує внутрішню стійкість героя, незважаючи на зовнішні випробування.

В ілюстраціях Артура Рекгема та Кая Нільсена, класиків книжкової графіки початку XX століття, символіка Андерсенових казок передається через декоративність, витончену лінію, деталізовані текстури. Ці образи наповнені чарівністю, відчуттям міфічного простору, де домінують метафоричні сенси.

У сценографії важливою складовою є створення простору, що відображає емоційне наповнення сюжету. Так, у балетних постановках «Русалоньки» активно використовують світлові ефекти, тканини, що коливаються як хвилі, і колористичні переходи між глибоким синім і прозорим білим — усе це імітує стихію води як символ внутрішніх змін. Натомість у виставах за мотивами «Снігової королеви» часто застосовують

стерильне біле освітлення, холодні кольори та блискучі фактури, що створюють враження психологічної порожнечі та ізоляції.

У сфері кінематографа та анімації метафорична мова творів Андерсена транслюється через поєднання візуального ряду, пластики руху й музичного супроводу. Наприклад, у мультфільмі «Русалонька» (Disney, 1989) рухи головної героїні — м'які, хвилеподібні, що передає її зв'язок із водним середовищем. Принц Ерік рухається рішуче й твердо, чим підкреслюється контраст між морським і людським світом.

Сучасні технології — цифрова графіка, віртуальна та доповнена реальність (VR/AR), інтерактивні медіаінсталяції — відкривають нові шляхи для художньої інтерпретації символіки казок Андерсена. У таких формах мистецтва глядач не просто споглядає, а активно взаємодіє зі світлом, кольором, текстурою, що забезпечує глибший емоційний контакт з художнім простором твору.

Таким чином, образна система творів Андерсена — універсальна за своєю природою. Такі мотиви, як вода, холод, світло, темрява, фантастичні істоти, несуть багаторівневе значення й залишаються актуальними для різних художніх форм. Їх інтерпретація залежить від конкретного контексту, засобів виразності та авторського бачення, що дозволяє кожному новому митцеві відкривати в цих казках нові сенси. Завдяки своїй емоційній глибині, символічній насиченості та філософському змісту, казки Андерсена продовжують надихати митців по всьому світу — від класичного живопису до інноваційного цифрового мистецтва.

Висновок до розділу

Аналіз літературної основи творчості Ганса Крістіана Андерсена демонструє, що його казки мають глибокий філософський зміст, насичену символіку та виразну образну систему, які роблять їх актуальними для

візуального мистецтва різних епох. Завдяки поєднанню реального та фантастичного, яскравим психологічним характеристикам персонажів і емоційній наповненості, його твори залишаються джерелом натхнення для митців у живописі, графіці, театральному мистецтві, кінематографі та цифрових технологіях.

Було здійснено комплексне дослідження художньо-стильових особливостей казок Г. К. Андерсена у візуальному мистецтві, зокрема в сфері книжкової ілюстрації, живопису, театру, анімації та цифрових технологій. Аналіз символіки творів Андерсена — таких як вода, світло, холод, відсутність — засвідчив багатозначність і глибину його художнього світу, що відкриває широкі можливості для інтерпретації в різних культурних і технічних контекстах.

Особлива увага була приділена розгляду художньо-стильових характеристик, зокрема поєднанню реалістичних і фантастичних елементів, візуальній метафориці, грі з перспективою, та емоційній насиченості образів. У межах аналізу також було розкрито, як різні митці — Артур Рекгем, Едмунд Дюлак, Кристиан Бірмінгем, Ларс Бо — по-різному інтерпретували казки Андерсена через призму власного стилю, техніки та символічної системи.

Дослідження показало, що казки Г. К. Андерсена мають винятковий потенціал для візуального переосмислення. Завдяки їхній універсальності, філософській глибині та емоційній відкритості, вони залишаються актуальними й здатними надихати художників сучасності. Аналіз ілюстрацій засвідчив, що візуальна мова відіграє не лише супровідну, але й самостійну інтерпретаційну функцію, виводячи класичні сюжети на новий рівень осмислення.

Казки Андерсена характеризуються унікальним стилем, який відрізняється від традиційних народних казок. Він приділяє особливу увагу емоційному світу героїв, вводить складні моральні конфлікти та нерідко

звертається до трагічних тем, що наближає його твори до літератури для дорослих. Його тексти наповнені символами, такими як вода, світло, крига, які несуть багатозначний підтекст і відкривають широкі можливості для художньої інтерпретації.

У мистецтві образи, створені Андерсеном, набувають нових значень залежно від культурного контексту та історичної епохи. Ілюстратори, художники та режисери використовують різні художньо-стильові прийоми, зокрема гру світла і тіні, контрасти між теплими та холодними кольорами, реалістичні й стилізовані форми, щоб передати атмосферу його казок. У сценографії театру та кіно символіка творів Андерсена підсилюється через використання кольорових рішень, просторових композицій та світлових ефектів.

Таким чином, літературна основа казок Андерсена є невід'ємною частиною їхнього візуального втілення. Його твори продовжують надихати сучасних митців, які знаходять у них нові способи вираження та адаптації в умовах сучасних художніх тенденцій. Це підтверджує універсальність його творчості та її значущість для світового культурного простору.

РОЗДІЛ 2

ТВОРЧА РОБОТА «РУСАЛОНЬКА»: СТАДІЇ ВИКОНАННЯ

2.1. Вирішення стилістики, пошук композиції

У процесі створення ілюстративного супроводу до казок Ганса Крістіана Андерсена — зокрема до «Русалоньки» — одним із ключових завдань є формування візуально цілісної образної системи, що адекватно передає глибинні сенси літературного тексту. У цьому контексті особливе значення набуває розробка стилістичної моделі та композиційної структури зображення, яка має відображати як сюжетну логіку, так і емоційно-психологічний настрій твору. У цифрову добу, коли художнє мислення активно взаємодіє з новітніми технологіями, митець перестає бути лише ілюстратором у вузькому значенні цього терміна. Він трансформується у візуального інтерпретатора — креатора нової сенсової версії класичного наративу, де зображення не дублює текст, а вступає з ним у поліфонічний діалог.

Цифрове середовище, у якому реалізується художній проєкт, відкриває широкі можливості для експериментів з формою, кольором, фактурою, світлом та прозорістю. Одним із базових інструментів художньої реалізації є комп'ютерна графіка, яка поєднує високу ступінь контролю над зображенням із виразністю традиційних технік. Вибір цього формату зумовлений потребою поєднати живописну експресивність із технологічною точністю. Текстурні пензлі, стилізовані під акварель, гуаш, пастель або декоративні засоби з ефектами блиску, напівпрозорості, розсіяного світла, ідеально адаптуються до тематики морського простору, який є центральним у «Русалоньці».

Образи води, підводної флори й фауни — хвиль, риб, медуз, коралів — виконують не лише декоративну функцію, а є активними елементами образної структури. Вони виступають своєрідною проекцією внутрішнього стану персонажа, увиразнюючи теми самотності, пошуку, втрати, трансформації. Через тонку роботу з фактурами цифровий живопис дає змогу створити ілюзію вологи, світлопроникності, глибини — візуальних характеристик, які важко досягти в межах традиційної графіки.

Колористичне вирішення ілюстрації базується на тональному багатстві холодної палітри. Домінування відтінків бірюзового, кобальтового, синьо-фіолетового та лазурного сприяє формуванню атмосфери занурення у водне середовище. Колір, окрім естетичної функції, виконує роль емоційного маркера: він передає стан внутрішньої напруги або, навпаки, спокою; підкреслює моменти драматичного вибору, самопожертви, нерозділеного почуття — ключові мотиви, притаманні сюжетові «Русалоньки». Особливе значення мають плавні градієнти, які створюють перехідні зони між реальним і фантастичним, візуально актуалізуючи тему межового існування героїні між двома світами — морським і людським.

З композиційної точки зору, важливу роль відіграє динаміка зображення, яка забезпечується напрямом руху та ритмічними структурами у побудові сцени. У проєктованій ілюстрації, що виконує функцію обкладинки, фігура Русалоньки спрямована догори. Цей вертикальний вектор не є випадковим: він символізує не лише фізичний рух до поверхні води, а й метафоричне прагнення до змін, до духовного перетворення. Композиційна лінія, що утворюється тілом героїні та вигином хвоста, наближається до природної форми хвилі — вона візуалізує єдність персонажа з довкіллям, водночас натякаючи на плинність і мінливість її внутрішнього стану.

Таким чином, цифрова ілюстрація до «Русалоньки» постає як результат комплексного осмислення стилістики, колористики, композиції та символічного навантаження образів. Вибір графічних засобів, використання фактур, глибини кольору та динаміки дозволяють не лише візуалізувати сюжет, а й розгорнути власну художню інтерпретацію тексту, у якій зображення функціонує як автономне смислове ціле. У цьому полягає сутнісна особливість сучасного ілюстративного підходу до класичної літератури: синтез традиції та інновації, у якому кожен візуальний елемент працює на розкриття глибинної ідеї першоджерела.

Одним із ключових композиційних чинників, який забезпечує цілісність та емоційну переконливість візуального образу, є просторове розгортання сцени з урахуванням глибини. У цифровій ілюстрації, на відміну від традиційної графіки, автор має змогу більш точно моделювати багатоплановість простору завдяки використанню шарів, перспективних деформацій та оптичних ефектів. Таке технічне рішення дозволяє не лише зберігати логіку просторової побудови, а й створювати відчуття присутності — ефект, що має принципове значення у візуальному прочитанні казкового матеріалу.

У представленій ілюстрації, яка виконує функцію титульного зображення до «Русалоньки», художник застосовує вертикальну композицію з глибоким перспективним скороченням. Об'єкти зображення логічно розташовані у трьох планах: на передньому — напівпрозорі медузи, що коливаються у ритмі підводного струму; в середньому — фігура головної героїні, окреслена м'якими лініями; на задньому — розсіяне світло, яке проникливо пробивається згори крізь товщу води. Така структура не лише забезпечує композиційну рівновагу, але й формує багаторівневу метафору: від глибин підсвідомого — до прагнення світла, усвідомлення себе у зміненому світі.

Медузи у нижній частині зображення не є лише декоративним елементом — вони втілюють функцію символічних провідників, що супроводжують глядача у простір сну, внутрішніх переживань, прикордонного стану між видимим і невидимим. Їхня форма та рух підкреслюють ідею текучості, невловимості буття, тоді як спрямованість руху риб до джерела світла формує динамічний вектор композиції, посилюючи символіку надії та трансценденції.

Особливої уваги заслуговує розробка візуальної метафори образу Русалоньки. У запропонованому рішенні героїня постає не як анатомічно вивірена істота, а як напівреальний, майже химерний образ, сформований із мерехтливого світла, прозорих структур і хвильоподібних ліній. Така естетика наближає її до уявлення про «етереальне» — нечітке, невловиме, внутрішньо напружене. Візуальне розчинення персонажа в середовищі підсилює відчуття її не-приналежності до світу людей, її екзистенційної граничності, невидимості для тих, хто її оточує. Світло, що огортає її згори, несе семантичне навантаження: воно позначає прагнення до змін, внутрішнє пробудження, можливість подолання межі між стихією і людською реальністю.

Окремий акцент у цифровій ілюстрації припадає на текстуру як засіб емоційного моделювання. У візуальній площині текстурність виконує функцію, що виходить за межі декоративності — вона репрезентує тактильність простору, його матеріальну або навпаки — ефемерну природу. Через застосування ефектів блиску, градієнтів прозорості, імітації перламутру чи глибокої морської темряви досягається враження фактурної переконливості, що формує атмосферу естетичної присутності глядача всередині зображеного середовища.

Комплексність візуального наративу також передбачає дотримання стилістичної узгодженості в межах цілого ілюстративного циклу. Це

стосується таких параметрів, як колористика, ритм ліній, характер світлотіньового моделювання, принципи пластичної побудови фігур. Єдність цих компонентів дозволяє вибудувати цілісний художній простір, у якому зображення функціонують не ізольовано, а як фрагменти єдиної візуальної історії, що розкриває сюжет твору у символічно-асоціативній формі.

Таким чином, завдяки поєднанню продуманого композиційного рішення, глибокої метафоричності образів, текстурної вишуканості та стилістичної цілісності, цифрова ілюстрація до «Русалоньки» набуває статусу не просто супровідного графічного матеріалу, а самостійного художнього висловлювання, що розкриває філософсько-емоційні шари літературного першоджерела.

Пошук стилістичних і композиційних рішень у цифрових ілюстраціях до казок Ганса Крістіана Андерсена — це не просто технічне завдання, а процес глибокого художнього осмислення тексту, який поєднує пластичну мову з метафоричною насиченістю літературного першоджерела. Кожен візуальний елемент — від колористики до текстури, від світлових акцентів до просторової побудови — виконує не лише естетичну функцію, а й стає носієм внутрішнього змісту.

Сучасні цифрові інструменти дозволяють художнику не просто «ілюструвати» сюжет, а створювати повноцінний візуальний наратив, у якому сюжетна логіка, символіка та емоційна атмосфера тісно переплетені. Зображення у такому контексті постає як самодостатній художній текст, що зчитується глядачем через візуальну метафорику, ритм композиції й багатство візуального середовища.

Цифрове мистецтво відкриває простір для гнучкого, глибоко індивідуального підходу до візуалізації казкового матеріалу, дозволяючи

залучити нові засоби вираження й забезпечити більш інтимну емоційну взаємодію з глядачем. У цьому — його особлива цінність як форми сучасної художньої інтерпретації літературної класики.

2.2 Етапи створення цифрових ілюстрацій

Процес створення серії ілюстрацій до казок Ганса Крістіана Андерсена реалізовувався із застосуванням професійного програмного забезпечення Clip Studio Paint, яке забезпечує широкий спектр можливостей для цифрової художньої практики. Ця платформа вирізняється гнучкістю у поєднанні традиційних принципів малярства з функціональністю сучасних технологій. Зокрема, вона дозволяє працювати зі складною багатошаровою структурою зображення, створювати точну побудову композиції, оперувати глибокою палітрою текстур і ефектів світлового моделювання.

На початковому етапі розробки ілюстрації формувався ескіз — швидкий візуальний нарис, у якому фіксувалися основні ідеї та смислові вектори. У цей момент здійснювалося пошукове компоновання простору, визначалося розташування персонажів, об'єктів та напрямок візуального ритму. Ескіз виконувався за допомогою простих пензлів, зручних для роботи з широкими площинами і динамічними лініями. Важливо було зберегти спонтанність, дозволити композиції "дихати" — саме в цьому полягає естетична сила попереднього начерку.

Коли загальна структура сцени ставала виразною, розпочиналася робота над лінійним малюнком. На цьому етапі використовувалися пензлі з м'якою текстурою або ті, що наслідують традиційні інструменти, наприклад, тушеві пера чи графітові олівці. Завдяки такій імітації зберігалось враження рукописного характеру лінії, що вносило в цифрову роботу відчуття ремісничої автентичності. Лінії уточнювали контури

персонажів, акцентували увагу на їхніх позах, міміці, а також гармонізували ритміку простору загалом.

Наступною важливою фазою стало накладання основного кольорового шару. Вибір кольорової гами залежав від емоційного тону сцени, її символічного навантаження та драматургічного контексту. Теплі відтінки асоціювалися зі спокоєм, ніжністю, мрією; холодні — з тривогою, самотністю, напругою. У цьому процесі активно застосовувалися градієнти, що давали змогу досягати м'яких переходів між площинами та підкреслювати об'ємність форм. Додатково використовувалася функція, яка дозволяє кольору заливатися лише в межах уже промальованих контурів — це значно підвищувало точність і ефективність роботи.

Також на етапі опрацювання кольору велика увага приділялася побудові світла. Саме завдяки використанню спеціальних режимів накладання шарів, таких як «Overlay», «Multiply» чи «Add Glow», створювався ефект присутності внутрішнього або зовнішнього джерела світла. Його розташування в композиції мало як художнє, так і символічне значення, позначаючи наративний фокус чи емоційний центр зображення.

Цифрове середовище Clip Studio Paint також передбачало можливість використання альфа-масок для контролю прозорості й локальної деталізації. Маски дозволяли ізолювати окремі ділянки зображення, працюючи з ними незалежно, не пошкоджуючи інші елементи. Це було особливо корисно при нанесенні світлотіньових ефектів, дрібних фактур або імітації природних поверхонь — таких як морська вода, перламутр, пісок або легке мерехтіння світла.

Завершальний етап включав фінальну корекцію зображення. За допомогою інструментів кривих (Curves), а також налаштувань яскравості, контрасту і насиченості здійснювалося загальне зведення кольорового

балансу. У результаті ілюстрація набувала візуальної гармонії, її тональні зони вирівнювалися, а акценти — посилювалися або, навпаки, пом'якшувалися. Цей етап часто передбачав не лише технічну, а й суто художню рефлексію: переосмислення сцени в цілому, відшліфовування її візуального звучання, аби досягти бажаного емоційного ефекту.

Використання цифрового формату надало змогу досягти високого рівня деталізації та оперувати зі складною багатошаровою структурою, зберігаючи при цьому можливість гнучкого редагування кожного з елементів на будь-якій стадії творчого процесу. Такий методологічний підхід забезпечив технічну та композиційну інтегральність серії ілюстрацій, а також уможливив створення глибоко емоційно насичених образів, що резонують з філософською та символічною сутністю казок неперевреного Ганса Крістіана Андерсена.

Увесь процес був організований навколо ідеї гнучкості й пластичності образу. Робота з шарами, текстурними пензлями, ефектами освітлення і кольору забезпечувала не просто технічну точність, а створення глибоко емоційних, символічно насичених візуальних композицій, що перебувають у постійному діалозі з першоджерелом — чарівними оповідями Андерсена.

2.3. Макетування ілюстрацій

Завершальним етапом роботи над серією ілюстрацій стало макетування — процес технічного та композиційного узгодження усіх візуальних і текстових компонентів, що разом формують цілісний, естетично завершений продукт. На цьому етапі відбувається остаточне структурування матеріалу, визначення просторових співвідношень між зображеннями й текстами, формування логіки перегортання сторінок, ритму подачі візуального контенту та загального враження від видання.

Для реалізації макетування було обрано професійне програмне забезпечення Adobe InDesign — галузевий стандарт у сфері верстки друкованої та інтерактивної продукції. Цей інструмент забезпечує високу точність позиціонування об'єктів, можливість роботи з багатосторінковими документами, підтримку стилів оформлення тексту, а також тісну інтеграцію з іншими графічними редакторами, що значно полегшує перенесення ілюстрацій, створених у Clip Studio Paint, у фінальний макет.

Особливістю InDesign є гнучка система керування сітками, напрямними та шаблонами сторінок, що дозволило зберегти послідовність оформлення на всіх етапах. Структура макету була побудована за класичною вертикальною схемою формату A4, яка є універсальною для книжкового друку і зручною для сприйняття тексту та зображення на розворотах. Такий формат також забезпечив достатню площу для розміщення повноформатних ілюстрацій, не порушуючи їх композиційної логіки.

Ключовим завданням на цьому етапі було створити органічну взаємодію між зображенням та шрифтовим блоком, уникнувши механічного накладення чи візуального конфлікту між елементами. Щоб досягти цього, було ретельно підібрано типографічне оформлення: заголовки виконано шрифтом Zvin Serif, який має виразний, але водночас стриманий характер — це надало текстам індивідуальності й емоційної ваги. Для основного текстового масиву використано Times New Roman — класичний шрифт із перевіреним досвідом використання в академічному та літературному контекстах. Він забезпечує високу читабельність та формує асоціацію з книговидавничою традицією.

У процесі верстки велика увага приділялася композиційному балансу: розміщення ілюстрацій на сторінці мало не лише естетичний, а й смисловий характер. Зображення, що несли головне емоційне або символічне

навантаження, були винесені на окремі сторінки без тексту, виконуючи функцію зорової паузи. Інші ілюстрації інтегрувалися в текстову структуру — як виноски, тематичні вставки або доповнення до сюжетних вузлів.

Adobe InDesign також забезпечив зручні інструменти для роботи зі стилями, полями, абзацними відступами, що дозволило стандартизувати макет та уникнути візуального хаосу. Завдяки застосуванню базових шаблонів і автоматизації певних процесів, вдалося зберегти цілісність дизайну й забезпечити швидкість при внесенні правок або варіантів розміщення.

Підсумовуючи, слід зазначити, що макетування відіграло не лише технічну, а й концептуальну роль у проєкті. Саме на цьому етапі остаточно структурується візуальний наратив, узгоджується мова зображень і мова тексту, формується відчуття ритму та простору між сторінками. Макет стає посередником між ідеєю й читачем, а точність, з якою вибудовується його логіка, визначає якість сприйняття всієї художньої серії в цілому.

Висновок до розділу

У ході реалізації творчої частини проєкту, що охоплює повний цикл створення ілюстрацій до казок Ганса Крістіана Андерсена, було здійснено послідовне опрацювання всіх ключових етапів візуального дизайну — від пошуку стилістичного рішення до остаточного макетування. Така багаторівнева структура роботи дозволила не лише технічно реалізувати серію зображень, а й сформувати концептуально цілісне художнє висловлювання.

Пошук стилістики спирався на аналіз символічної природи образів Андерсена, де поєднання умовної реалістичності, декоративності та метафоричності стало основою візуального рішення. Колористика, структура простору, характер лінії й вибудова композиції були підібрані

відповідно до емоційної природи сюжетів, а також з урахуванням сучасних тенденцій у цифровій ілюстрації.

Особлива увага приділялася роботі з формою і символом. Композиційні побудови були спрямовані не лише на відтворення подій, а й на передавання психологічного стану персонажів, метафоричного змісту сцени, внутрішнього конфлікту та мотивів трансформації. Завдяки використанню цифрових інструментів програми Clip Studio Paint вдалося досягти високого рівня деталізації, тонкої роботи зі світлом, текстурами та прозорістю. Шари, альфа-маски, режими накладання, а також спеціалізовані пензлі стали ключовими інструментами у формуванні багатосарової візуальної мови.

Фінальні етапи — кольорова корекція, гармонізація композиції та макетування — відіграли важливу роль у створенні завершеного художнього продукту. Робота в Adobe InDesign дозволила поєднати зображення й текстові елементи в єдиний макет, зберігаючи стилістичну цілісність, ритм сторінок і читабельність візуального наративу. Правильний вибір формату, типографіки та системи верстки сприяв створенню видання, в якому кожен елемент працює на розкриття задуму.

Загалом, виконання цього етапу дослідження підтвердило, що ілюстрація у цифрову добу виходить за межі простої візуалізації тексту. Вона стає самостійною формою художнього мислення, у якій композиція, колір, текстура і шрифт працюють як інструменти глибшого осмислення літературного змісту. Застосовані методи та засоби дали змогу створити серію ілюстрацій, що поєднують естетичну цінність з концептуальною глибиною, водночас зберігаючи повагу до джерела і реалізуючи індивідуальний авторський підхід.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андерсен Г. К. Казки та історії. — Київ: Веселка, 2003. — 412 с.
2. Кириченко Л. О. Символіка і метафорика у світовій казковій традиції. — Харків: Фоліо, 2015. — С. 57–69.
3. Березіна І. В. Візуальне мистецтво у контексті літературної інтерпретації. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. — С. 84–93.
4. Панасюк Н. Г. Книжкова графіка ХХ століття. — Одеса: Чорномор'я, 2014. — С. 41–62.
5. Єрко В. Ілюстрації до казок Андерсена. — Альбом. — Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2004.
6. Nicola Bown. Fairy Tales, Myth and Psychoanalysis: Visual Interpretation of Andersen. — London: Routledge, 2010. — P. 112–129.
7. Zipes J. The Enchanted Screen: The Unknown History of Fairy-Tale Films. — New York: Routledge, 2011. — P. 213–228.
8. Ulla Lund Hansen. Andersen and Danish Visual Culture. — Copenhagen: Danish Culture Institute, 2013. — P. 74–88.
9. Кармазіна Л. І. Художня мова сучасної української ілюстрації. — Київ: ДАКККиМ, 2016. — С. 29–39.
10. Дубровіна Г. В. Мистецтво цифрової ілюстрації. — Харків: ВНТУ, 2021. — С. 103–117.
11. Вербицька О. А. Символіка кольору в живописі та графіці. — Київ: Либідь, 2019. — С. 46–56.
12. Anna Castagnoli. The Illustration of Andersen's Tales in the 20th Century. — Bologna: BUP, 2020. — P. 90–102.
13. Grimm J., Grimm W. German Popular Stories. — London: Puffin Classics, 1994. — P. 21–35.

14. Sendak M. The Art of Maurice Sendak. — New York: Abrams, 1990. — P. 145–156.

15. Цюпа М. С. Театр і образність у дитячій літературі. — Львів: Видавництво ЛНУ, 2011. — С. 73–80.

16. Павлова Т. М. Сценографія в європейській постановці казкових сюжетів. — Харків: Мистецтво, 2015. — С. 88–94.

17. Kieran Egan. Children's Minds, Talking Rabbits & Clockwork Oranges. — New York: Teachers College Press, 1999. — P. 54–65.

18. Хом'як І. Д. Цифрове мистецтво: новітні практики та символізм. — Івано-Франківськ: Ліра, 2022. — С. 101–113.

19. Музичук В. П. Філософія художнього образу в європейській казці. — Ужгород: Поліграфцентр, 2018. — С. 67–78.

20. Багірова О. С. Символи у світовій ілюстрації дитячої літератури. — Київ: Академія, 2017. — С. 89–100.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Рис. 1.1. Владислав Єрко, ілюстрація до «Снігової королеви» Г. К. Андерсена, 1999

Рис. 1.2. Вільгельм Педерсен, ілюстрація до казки «Дюймовочка» Г. К. Андерсена, 1849

Рис. 1.?. Анджела Барретт, ілюстрація до казки "Снігова королева"
Г.К. Андерсена

Рис. 1.?. Джанні Бенвенуті, ілюстрація до казки "Снігова королева"
Г.К. Андерсена

Рис. 1.?. Кристиан Бірмінгем, ілюстрація до казки "Русалонька" Г.К.
Андерсена

Рис. 1.?. Кристиан Бірмінгем, ілюстрація до казки "Русалонька" Г.К.
Андерсена

Рис. 1.?. Ларс Бо, ілюстрація до казки "Русалонька" Г.К. Андерсена

Рис. 1.?. Ларс Бо, ілюстрація до казки "Русалонька" Г.К. Андерсена

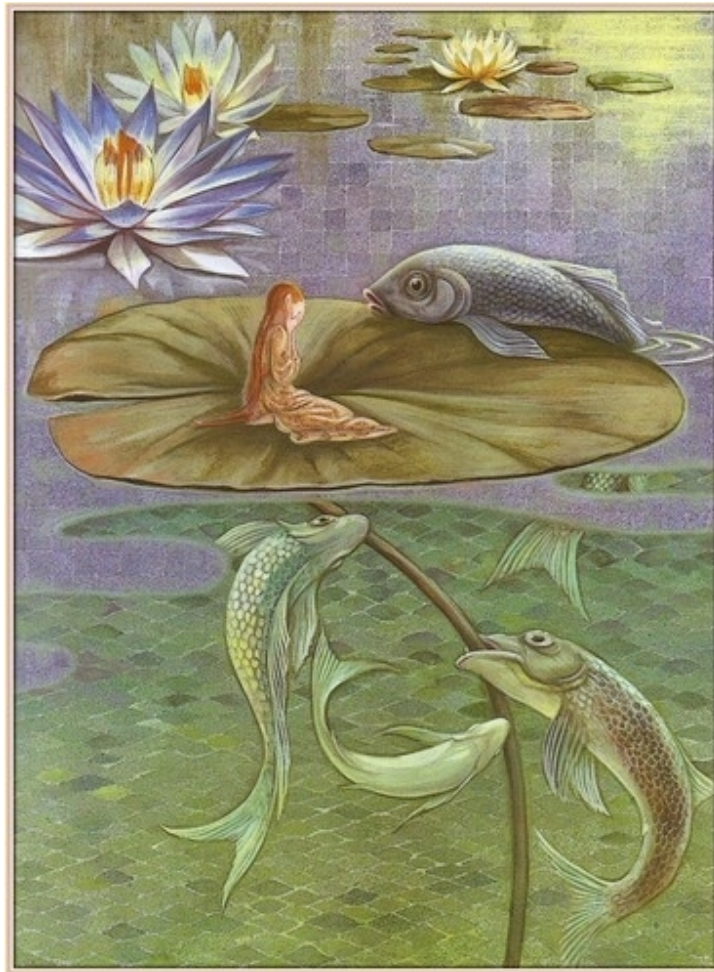

Рис. 1.?. Арлін Грастон, ілюстрація до казки "Дюймовочка" Г.К. Андерсена

Рис. 1.?. Сальвадор Далі, ілюстрація до казки "Русалонька" Г.К.
Андерсена

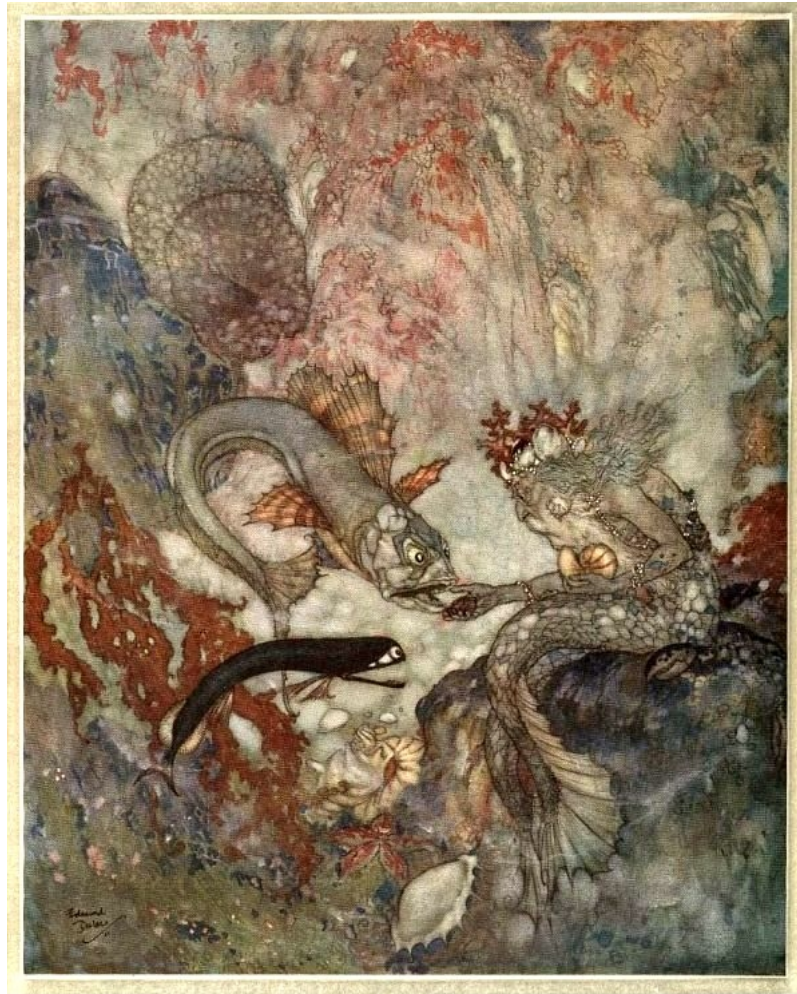

Рис. 1.?. Едмонд Дюлак, ілюстрація до казки "Русалонька" Г.К. Андерсена

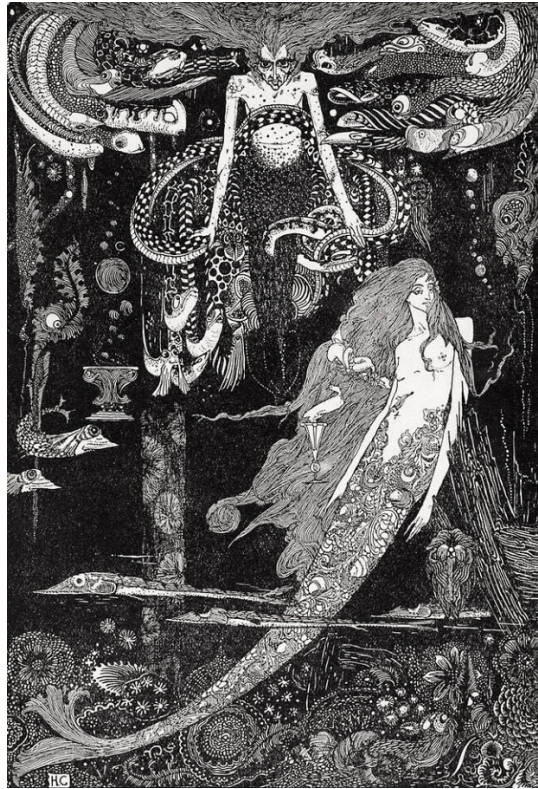

Рис. 1.?. Гаррі Кларк, ілюстрація до казки "Русалонька" Г.К. Андерсена

Рис. 1.?. Артур Рекхем, ілюстрація до казки "Русалонька" Г.К. Андерсена

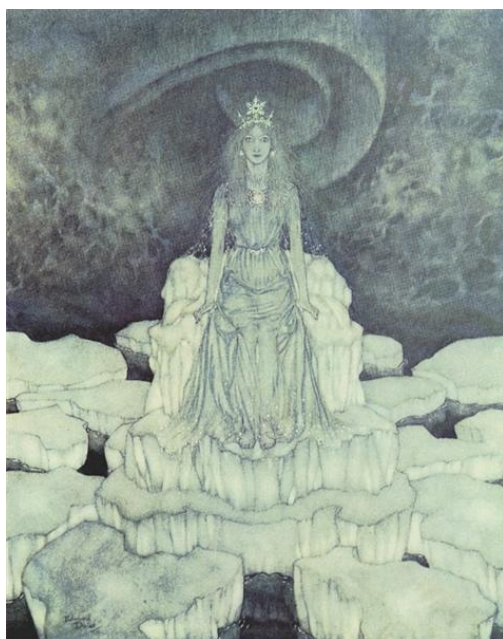

Рис. 1.?. Едмонд Дюлак, «Снігова королева на троні з льоду»

Рис. 1.?. Густаф Тенгрен, ілюстрація до «Дюймовочки» Г. К. Андерсена

